

IZLOŽBENA AKTIVNOST MUZEJA ISTOČNE BOSNE TUZLA U PERIODU OD 1985 DO 1990. GODINE

Izložbena aktivnost Muzeja u navedenom periodu bila je i pored niza poteškoća u kojima se Muzej nalazio, bogata i raznovrsna. Problem smještaja Muzeja, koji skoro da postaje tradicionalan, onemogućio je realizaciju stalne postavke, s toga je opredjeljenje za povremene tematske izložbe bilo neminovno kao i ranijih godina. Na tom planu učinjeno je, zaista mnogo.

Tridesetak povremenih tematskih izložbi i dvije stalne postavke u Muzeju solarstva u Tuzli i u Prirodnjačkom odjeljenju Muzeja istočne Bosne Tuzla, postavljene samostalno ili u saradnji sa drugim muzejima i srodnim institucijama, predstavljene su tuzlanskoj kulturnoj javnosti i šire.

Izložbena aktivnost dobija prave dimenzije tek kada se zna da su izložbe Muzeja istočne Bosne imali priliku vidjeti posjetioci, sem u Tuzli, u trinaest gradova iz tri naše republike, radnici u desetak radnih organizacija i institucija, učenici, studenti, vojnici, a u Tuzli je angažovanjem radnika Muzeja istočne Bosne postavljeno osam reprezentativnih izložbi iz drugih gradova.

U periodu od 1985. do 1990. godine postavljene su sljedeće izložbe:

I

1985.

1. Nakit u sjeveroistočnoj Bosni od praistorije do danas — izložba Arheološkog i Etnološkog odjeljenja;
2. Budimo prvi narodni učitelji 1945 — 1985. — izložba Istorijskog odjeljenja;
3. Flora i fauna sjeveroistočne Bosne — stalna postavka Prirodnjačkog odjeljenja Muzeja istočne Bosne;
4. Revitalizacija starog dijela Tuzle — područje slijeganja — izložba Opštinskog zavoda za urbanizam Tuzla i Istorijsko odjeljenje Muzeja;
5. Četrdeset godina pobjede nad fašizmom 1945—1985. — izložba Istorijskog odjeljenja;
6. Solarstvo u Tuzli od praistorije do danas — stalna postavka u Muzeju solarstva Tuzla u realizaciji Arheološkog, Etnološkog i Istorijskog odjeljenja Muzeja istočne Bosne Tuzla;
7. RKUD »Mitar Trifunović Učo« 1945 — 1985. — izložba Istorijskog odjeljenja;

II

1986.

1. Materijalna kultura Zmijanja — izložba Muzeja Bosanske krajine iz Banja Luke i Zemaljskog muzeja Sarajevo;
2. Omladina sjeveroistočne Bosne na saveznim radnim akcijama 1946 — 1986. — izložba Istorijskog odjeljenja;

3. Arheološki nalazi rimske nekropole u Sasama — izložba Arheološkog odjeljenja;
4. Ustanak 1941. godine u tuzlanskoj oblasti — izložba Istorijskog odjeljenja;
5. Isa Jovanović 1906 — 1986. osamdesetogodišnjica rođenja — izložba Muzeja socijalističke revolucije Vojvodine Novi Sad i Narodnog muzeja Vršac;
6. Koncentracioni logor Jasenovac 1941 — 1945. — izložba Spomen područja Jasenovac;

III 1987.

1. Vez na ženskim seoskim košuljama Metohije i Kosova — izložba Etnografskog muzeja iz Beograda;
2. Izložba slika i crteža »4 × 4« — izložba Umjetničkog odjeljenja;
3. Šesta proleterska istočnobosanska NOU brigada — izložba Istorijskog odjeljenja;
4. Tito — Partija — izložba Memorijalnog centra Josip Broz Tito, Vojnog muzeja i Muzeja naroda Jugoslavije Beograd;

IV 1988.

1. Slike i skulpture — izložba Umjetničkog odjeljenja;
2. Tapiserije Milice Zorić — izložba Muzeja Semberije Bijeljina;
3. Avari u sjeveroistočnoj Bačkoj — izložba Gradskog muzeja Subotice;
4. Zlatovez u Slavoniji — izložba Muzeja Slavonije Osijek;
5. Peti kongres KPJ — odbrana nezavisnosti — izložba Istorijskog odjeljenja;
6. Borbeni put XVIII hrvatske istočnobosanske NOU brigade — izložba Istorijskog odjeljenja;
7. Tradicionalno i industrijsko solarstvo — izložba Arheološkog, Etnološkog i Istorijskog odjeljenja;
8. Tradicionalna arhitektura u djelima Đorda Mihajlovića — izložba Umjetničkog odjeljenja;

V 1989.

1. Tuzla na slikama i djelima Edina Derviševića — izložba Umjetničkog odjeljenja;
2. Sirmijum panorama panonske prestonice — izložba Muzeja Srema Sremska Mitrovica;
3. Iz bogate prošlosti tuzlanske Gimnazije — izložba Istorijskog odjeljenja;
4. Meša Selimović
5. Radovan Jovanović 1898 — 1989.
6. Stara Tuzla u djelima likovnih umjetnika — izložba Umjetničkog odjeljenja;

VI 1990.

1. Starinska arhitektura u djelima likovnih umjetnika i enterijer stare bosanske kuće — izložba Umjetničkog i Etnološkog odjeljenja.

I, 1. Obilježavajući 38-godišnjicu samostalnog rada na prikupljanju, obradi, čuvanju, proučavanju i izlaganju kulturnog naslijeđa (naroda i narodnosti) sjeveroistočne Bosne, Arheološko i Etnološko odjeljenje Muzeja pripremila su i postavila izložbu *Nakit* iz zbirke Muzeja istočne Bosne kojim su se kitile brojne generacije na ovom tlu«. U 18 metarskih vitrina izloženo je 274 primjerka nakita Arheološkog i Etnološkog odjeljenja. Izložba je otvorena januara 1985. godine u izložbenom prostoru Muzeja. U međurepubličkoj muzejskoj razmjeni u periodu 1985 — 1990. godine izložba je postavljena u Novom Sadu, Vlasnici, Srebrenici, Kladnju, Gračanici, Beogradu, Subotici, Osijeku, Sremskoj Mitrovici i Bijeljini.

I, 2. Podsjećajući se na rad prvog učiteljskog tečaja u Tuzli kojeg je sa uspjehom završilo 38 polaznika marta 1945. godine i pošli na rad u opismenjanju, vaspitanju, širenju kulture i stvaranju napretka. Istorijsko odjeljenje Muzeja je obilježilo 40-godišnjicu završetka prvog učiteljskog tečaja, izložbom *Budimo prvi narodni učitelji 1945 — 1985*. Autori izložbe su Milena Protić i Dragan Dragić, kustosi istoričari. Izložba je otvorena 28. februara 1985. godine u holu Narodnog pozorišta Tuzla. Na četiri dvometarska panoa i u dvije vitrine prezentirano je 75 eksponata. Izložba je postavljena i u OŠ Živinice.

I, 3. Stalna postavka Prirodnjačkog odjeljenja realizovana je oktobra 1981. godine u Biološkoj zbirci. Ulaskom Biološke zbirke u sastav Muzeja istočne Bosne, marta 1985. godine izvršene su značajne izmjene i dopune stalne postavke. Autori stalne postavke su izmjenama i dopunama su Vinko Kalih, Dragica Urankar i Slavka Gavrić. Stalna postavka pod nazivom *Flora i fauna sjeveroistočne Bosne* je smještena u četiri izložbene prostorije i predstavljena je sa oko 2200 eksponata zoološkog, botaničkog i mineraloškog porijekla. Istina je da, trenutno, naslov izložbe ne odgovara u potpunosti sadržaju izložbe, ali u kontinuitetu se vrše pripreme kako bi se to uskladilo. U prvom izložbenom prostoru smještene su dvije vitrine u kojima su predstavljene ptice (selice, stanarice, skitalice) i neke vrste minerala sa područja sjeveroistočne Bosne. Ovaj prostor je upotpunjen i kartama sa prikazima biogeografskog rasporeda na području sjeveroistočne Bosne kao i minerala sa navedenog područja. U drugom izložbenom prostoru je smješteno 6 vitrina u kojima je predstavljena oološka zbirka, zatim ribe, vodozemci, gmizavci, dio faune Jadranskog mora, mediteranske biljke, neke vrste ljekovitih biljaka, lobanje i rogovlje sisara. Treći izložbeni prostor je u kombinaciji visećih vitrina i diorama u kojima je predstavljena biocenoza livada i šuma, migracija leptira, livadske biljke, listopadna i četinarska šuma i paprati, ekologija insekata. U četvrtoj izložbenoj prostoriji u dvije vitrine, dva zvona i diorama izložene su neke vrste ptica pjevačica, grabljivica, određene vrste sisara kao i biocenoza mora i bara.

I, 4. Pružajući podršku da se sačuva stara kulturna baština Tuzle, Muzej istočne Bosne je uzeo učešća u realizaciji izložbe *Revitalizacija starog dijela grada Tuzle — područja slijeganja* koju je pripremio Opštinski zavod za urbanizam Tuzla. Autor izložbe je dipl. arhitekta Milijana Krajtmajer. Na 26 panoa fotografijama, planovima, skicama predstavljeno je postojeće stanje i dat prijedlog revitalizacije starog gradskog područja — područja slijeganja. Izložba je otvorena u izložbenom prostoru Muzeja istočne Bosne od 15. 04. do 15. 05. 1985. godine.

I, 5. Povodom obilježavanja 40-godišnjice pobjede nad fašizmom Muzej istočne Bosne u Tuzli je priredio izložbu 40 godina pobjede nad fašizmom 1945 — 1985. Autor izložbe je Milena Protić, kustos istoričar. Ovom izložbom je obuhvaćen period od završnih operacija za oslobodenje zemlje (proljeće 1945. godine) do proljeća 1985. godine. Na 13 dvometarskih, 19 metarskih panoa i 5 vitrina, prikazan je razvoj sjeveroistočne Bosne od 1945 do 1985. godine. Hronološkim redom, na osnovu prikupljenih i sačuvanih fotografija, dokumenata, predmeta, prikazani su događaji vezani za završne borbe za oslobodenje sjeveroistočne Bosne i naše zemlje, period neposredno po oslobodenju, period ozakonjenja revolucije, obnove i izgradnje i daljnijeg socijalističkog samoupravnog razvoja sjeveroistočne Bosne. Izložbu je otvorila Hilda Stojaković, izvršni sekretar OK SK BiH Tuzla 15. maja 1985. godine u izložbenom prostoru Muzeja istočne Bosne.

I, 6. U povodu obilježavanja stogodišnjice postojanja i rada Fabrike soli Tuzla u novoadaptiranom prostoru stare solane postavljena je stalna izložba pod nazivom Solarstvo u Tuzli od praistorije do danas. Autori izložbe i bogato opremljenog kataloga su stručnjaci Muzeja istočne Bosne Veljko Milić, kustos arheolog, mr Salih Kulenović, viši kustos etnolog, Nikola Panjević, profesor, Dragan Dragić, kustos istoričar i Milena Protić, kustos istoričar.

Sistemom abstrakta i metarskih panel ploča na 85 panoa, 7 vitrina 5 postamenata, 2 kompozicije izloženo je preko 500 eksponata koji autentično prikazuju tuzlansko solarstvo od najstarijih vremena do danas. Izložba je otvorena za dan Fabrike soli u Tuzli 17. septembra 1985. godine.

I, 7. Istorijsko odjeljenje Muzeja istočne Bosne je postavilo izložbu pod nazivom RKUD Mitar Trifunović Učo 1945 — 1985, u okviru obilježavanja 40-godišnjice rada i djelovanja ovog Društva. Autori izložbe su Milena Protić, kustos istoričar i Nikola Panjević, profesor. Sa 250 eksponata: dokumentarnim fotografijama, faksimilima dokumenata, plakatima, poveljama i drugim priznanjima dat je pregled 40-godišnjeg razvoja Društva. Izložbu je otvorio Vukola Žugić, sekretar SIZ-a kulture Tuzla, 2. oktobra 1985. godine u prostorijama Muzeja.

II, 1. Kao rezultat međumuzejske saradnje sa Zemaljskim muzejom iz Sarajeva i Muzejom Bosanske krajine iz Banja Luke, Muzej istočne Bosne Tuzla je postavio izložbu Materijalna kultura Zmijanja, koja je otvorena 24. februara 1986. godine u prostorijama Muzeja u Tuzli.

II, 2. U saradnji sa OK SSOBiH Tuzla Istorijsko odjeljenje Muzeja je pripremlilo i postavilo izložbu Omladina sjeveroistočne Bosne na saveznim radnim akcijama 1946 — 1986., povodom obilježavanja 40-godišnjice omladinskih radnih akcija. Autori izložbe su Milena Protić i Dragan Dragić, kustosi istoričari. Na 14 dvometarskih i 12 metarskih panoa i 10 vitrina izloženo je 200 eksponata koji svjedoče o dobrovoljnom radu omladine sjeveroistočne Bosne na saveznim radnim akcijama od 1946. do 1986. godine. Izložba je otvorena u prostorijama Muzeja 29. marta 1986. godine.

II, 3. Izložbu Arheološki nalazi rimske nekropole u Sasama pripremlio je i postavio Veljko Milić, kustos arheolog Muzeja istočne Bosne Tuzla. Izložba je propraćena katalogom istog autora. Otvorena je juna 1986. godine u prostorijama Muzeja povodom savjetovanja arheologa Jugoslavije koje je održano u Tuzli. Izloženo je 138 različitih predmeta pronađenih u grobovima nekropole u Sasama (keramičke posude, staklene flašice, ogledala od legure srebra i bakra, nakit, oruđe i oružje) u 18 vitrina.

II, 4. Obilježavajući 45-godišnjicu ustanka 1941. godine Muzej istočne Bosne je pripremio i postavio izložbu Ustanak 1941. godine u tuzlanskoj oblasti autora Dragana Dragića, kustosa istoričara. Dokumentima, fotografijom, oružjem i drugim trodimenzionim predmetima prezentirana je herojska borba naroda sjeveroistočne Bosne u ustaničkim danima 1941. godine. Izložba je otvorena za Dan borca u prostorijama Muzeja 4. jula 1986. godine. Iste godine izložba je postavljena i u domovina kulture u Milićima i Lukavcu, a februara 1990. godine i u Vukosavcima.

II, 5. Povodom obilježavanja 80-godišnjice rođenja istaknutog revolucionara i sekretara PK KPJ za BiH Muzej istočne Bosne je u saradnji sa Muzejom revolucije naroda Vojvodine Novi Sad postavio izložbu Isa Jovanović 1906 — 1986. autora Mire Radulović, kustosa istoričara. Izložba je otvorena 6. oktobra 1986. godine u prostorijama Muzeja u Tuzli.

II, 6. Izložba Koncentracioni logor Jasenovac 1941 — 1945. autora Dra- goja Lukića, Antona Miletića i Jovana Kesara organizovana je u saradnji sa Spomen područjem Jasenovac. Otvorena je u Domu JNA u Tuzli, 3. novembra 1986. godine. Izložbu je pratio dokumentarni film Krv i pepeo Jasenovac. Izložbu je vidjelo preko 20.000 posjetilaca.

III, 1. U okviru međumuzejske razmjene, a povodom obilježavanja 40-godišnjice postojanja i rada Muzeja istočne Bosne i Prvog maja — Međunarodnog praznika rada, Etnografski muzej iz Beograda je postavio izložbu »Vez na seoskim ženskim košuljama Metohije i Kosova.« Autor izložbe i kataloga je Olivera Vasić. Izložba je otvorena 29. aprila 1987. godine u prostorijama privremenog smještaja Muzeja, Rudarska 72.

III, 2. Izložba slika i crteža »4 × 4« je pripremljena i postavljena u okviru obilježavanja 40-godišnjice rada Muzeja istočne Bosne. Autori izložbe su kustosi Muzeja. Na izložbi su predstavljena četiri istaknuta umjetnika sa po četiri djela, pa otuda i naziv izložbe »4 × 4«. Izložena su djela Ismeta Mujezinovića, Koste Hakmana, Dorda Mihajlovića i Anke Bečtal, različitih tehnika (11 ulja, 2 akvarela i po jedno djelo grafike, pastela i linoreza). Izložba je postavljena u Muzejskoj zbirci u Zvorniku, u Domu kulture u Gračanici, Lukavcu i Kladnju i Galeriji Solane.

III, 3. U okviru manifestacije Tuzlansko kulturno ljeto '87 i povodom obilježavanja 45-godišnjice formiranja Šeste proleterske NOU brigade Muzej istočne Bosne je pripremio i postavio izložbu Šesta proleterska istočnobosanska NOU brigada autora Dragana Dragića, kustosa istoričara. Izložba je otvorena 3. avgusta 1987. godine u prostorijama privremenog smještaja Muzeja u Rudarskoj 72, a otvorio ju je Muhamed Bogunić, predsjednik opštinskog SUBNOR-a Tuzla. Izložba je iste godine postavljena u Domu JNA Tuzla za Dan Armije.

III, 4. U saradnji sa Opštinskim komitetom SK BiH Tuzla postavljena je izložba Tito — Partija Memorijalnog centra Josip Broz Tito, Vojnog muzeja i Muzeja naroda Jugoslavije kojom je obilježena 50-godišnjica dolaska Tita na čelo Partije.

Izložba je postavljena u: SOUR Titovi rudnici uglja Kreka, SOUR KHK Boris Kidrič Lukavac, RO Rudnici soli i slani bunari Tuzla, RO Fabrika soli Tuzla, RO TE Tuzla i u Domu JNA Tuzla.

IV, 1. Iz fonda Umjetničkog odjeljenja Muzeja istočne Bosne, februara 1988. godine pripremljena je i postavljena izložba pod nazivom Slike i skulpture. Autor izložbe je Milka Čosić, kustos. Izložba je doprinos naporima da se od zaborava otrgnu ljudi, vrijeme, događaji, umjetnička stremljenja, stvaralaštvo. Izložbom, koja je po koncepciji i tematici u potpunosti slobodna, sa višestrukim

bogatstvom izraza, prezentirano je 26 djela četrnaestorice umjetnika, među kojima su: Dorde Mihajlović, Vojo Dimitrijević, Todor Švrakić, Kosta Hakman, Memo Suljetović, Boško Kućanski i drugi. Izložbom je obuhvaćeno 20 slika, izradenih u različitim tehnikama (10 ulja, 2 pastela, 2 ugljena, 1 akvarel, 1 crtež i 4 sitotiska) i 6 skulptura (3 u gipsu i 3 u drvetu). Izložba je postavljena u Muzejskoj zbirci u Zvorniku i Domu kulture u Gračanici.

IV, 2. Obogaćujući međumuzejsku saradnju Muzej istočne Bosne je tuzlanskoj javnosti predstavio tapiserije Milice Zorić izložbu Muzeja Semberije iz Bijeljine, koja je otvorena u prostorijama privremenog smještaja Muzeja, 23. marta 1988. godine. Na izložbi je prezentirano 15 atraktivnih tapiserija ove poznate umjetnice.

IV, 3. U okviru međurepubličke muzejske razmjene 17. maja 1988. godine Gradski muzej iz Subotice je u izložbenom prostoru privremenog smještaja Muzeja postavio izložbu Avari u sjeveroistočnoj Bačkoj. Autor izložbe i kataloga je Ricz Peter, kustos Gradskog muzeja u Subotici. U 13 vitrina izloženi su predmeti sa 28 lokaliteta sjeveroistočne Bačke koji su otkriveni i prikupljeni u avarskim nekropolama.

IV, 4. Dobra, međumuzejska saradnja u 1988. godini obogaćena je još jednom izložbom pod nazivom Zlatovez u Slavoniji koju je iz fundusa etnografskog odjela pripremio i postavio Muzej Slavonije Osijek. Izložba je otvorena 15. juna 1988. godine u prostorijama Muzeja istočne Bosne. Autor izložbe je Lazo Stojanović, kustos Muzeja Slavonija Osijek.

IV, 5. Obilježavajući 40-godišnjicu održavanja Petog kongresa KPJ Istorijsko odjeljenje Muzeja je postavilo izložbu V kongres KPJ — odbrana nezavisnosti. Autori izložbe su Nikola Panjević, profesor i Milka Čosić, kustos. Izložba je konceptijski postavljena tako da u pet tematskih cjelina dokumentarnom fotografijom, dokumentima, legendama, daje svjedočanstvo o ovom istorijskom događaju, koji je imao presudan uticaj na daljni tok revolucije naroda Jugoslavije. Na izložbi je prezentirano 125 eksponata na 35 panoa i 2 vitrine. Izložba je otvorena 26. jula 1988. godine u prostorijama privremenog smještaja Muzeja. Izložbu je otvorio predsjednik OK SKBiH Tuzla Dragan Kovačević. 25. novembra iste godine izložba je postavljena u Domu kulture u Gračanici.

IV, 6. Oktobra mjeseca 1988. godine istorijsko odjeljenje Muzeja je priprenilo i postavilo izložbu Borbeni put XVIII hrvatske istočnobosanske NOU brigade u prostorijama privremenog smještaja Muzeja. Izložba je postavljena u povodu 40-godišnjice formiranja Brigade. Autor izložbe je Dragan Dragić, kustos. Na 40 panoa kroz dokumenta i fotografije prikazan je borbeni put Brigade od formiranja do konačnog oslobođenja zemlje. Izložbu je otvorio general Slobodan Kezunović, ratni komandant Brigade.

IV, 7. U saradnji sa Tehnološko-ekonomskim biroom iz Zagreba a u povodu obilježavanja godišnjice poduzeća Muzej je pripremio i postavio izložbu Tradicionalno i industrijsko solarstvo. Izložbom je dat kratak hronološki presjek razvoja tuzlanskog solarstva od praistorije do danas. Izložba je otvorena 8. decembra 1988. godine u prostorijama TEB-a u Zagrebu, a zatvorena 7. januara 1989. godine. Iste godine postavljena je i u Gradskom muzeju u Subotici i Muzeju Slavonije u Osijeku.

IV, 8. Tradicionalna arhitektura u djelima Dorda Mihajlovića, izložba čiji je autor mr Salih Kulenović, viši kustos postavljena je u RO »Vranica« od 23. do 29. decembra 1988. godine. Na izložbi je prezentirano 25 djela ovog istaknutog umjetnika, prvog akademskog slikara Bosne i Hercegovine, različitih tehnika (12 akvarela, 5 pastela i 8 djela u tehnici olovke). »Izložba Starinska arhitektura u djelima Dorda Mihajlovića« po mnogo čemu je specifična i inte-

resantna, jer nam pruža ugodaj da vidimo dio starinske arhitekture Tuzle i još nekih mjesta »Brčkog i Beograda« s početka XX stoljeća. Izložena djela prikazuju starinske kuće, prizemne i na sprat sa oblikovanim karakteristikama, zatim dvorišta i ograde, trgovački dio grada (čaršiju) sa magazama, radnjama i ćepencima, sakralne objekte, dijelove Tuzle kao što je Srpska Varoš, izgled sokaka i drugih ulica.«

V, 1. Muzej istočne Bosne je februara 1989. godine pripremio i postavio izložbu mladog akademskog slikara iz Tuzle Edina Derviševića pod nazivom Tuzla na slikama i djelima Edina Derviševića. Na temu stare Tuzle izloženo je 26 djela u tehnici ulja i akvarela.

V, 2. Izložba Sirmijum panorama panonske prestonice realizovana u saradnji sa Muzejom Srema iz Sremske Mitrovice. Autori izložbe i kataloga su stručnjaci Muzeja Srema dr Petar Milošević, Zorka Pejović i Pavle Popović. Na izložbi je predstavljeno 255 atraktivnih eksponata »Izloženi materijal ilustruje život čoveka od najstarijeg praistorijskog vremena, kada su se na mestu Sirmiuma nalazila različita naselja, kasnije prerasla u rimski grad i metropolu«. Izložba je otvorena u prostorijama privremenog smještaja Muzeja, 23. maja 1989. godine.

V, 3. Povodom značajnog jubileja tuzlanske Ginnnazije — 90 godina postojanja i rada, promocije imena Ginnnazije u Ginnnaziju Meša Selimović, 100-godišnjice rođenja bivšeg daka, kasnije profesora i istaknutog književnika i publiciste Radovana Jovanovića, Muzej istočne Bosne je pripremio i postavio izložbu Iz bogate prošlosti tuzlanske Ginnnazije. Izložbu su pripremili Nikola Panjević, viši kustos, Dragan Dragić i Milka Ćosić, kustosi, a autor kataloga kojim je praćena izložba je mr Salih Kulenović, viši kustos. Putem tekstova, fotografija, dokumenata i trodimenzionih predmeta prezentiraju se karakteristični momenti iz života i rada ove škole od njenog osnivanja 1899. godine do 1989. godine (23 panoa i u 4 vitrine sa preko 150 fotografija i dokumenata).

Meši Selimoviću, nekadašnjem učeniku, profesoru, a kasnije istaknutom jugoslovenskom književniku i Radovanu Jovanoviću posvećeni su eksponati na 6 panoa i 2 vitrine. Izložba fragmentarno govori o istorijskom razvoju, rezultatima i doprinosu ove škole kulturnoj istoriji našeg kraja i šire. U realizaciji ove izložbe Muzej i autori posebnu zahvalnost duguju porodicama Meše Selimovića i Radovana Jovanovića, kao i Regionalnom istorijskom arhivu Tuzla. Izložba je otvorena 25. maja 1989. godine u prostorijama Ginnnazije Meša Selimović.

V, 6. Izložba Umjetničkog odjeljenja Muzeja Stara Tuzla u djelima likovnih umjetnika pripremljena je u već tradicionalnoj saradnji sa RO Vranica Tuzla u povodu obilježavanja Dana RO-e. Na izložbi su prezentirana 24 slikarska djela autora Koste Hakmana, Todora Švrakića, Zdravka Novaka i Edina Derviševića. Autori izložbe su mr Salih Kulenović, viši kustos i Milka Ćosić, kustos, a otvorena je u prostorijama RO Vranica od 21. 12. 1989. do 10. 01. 1990. godine.

VI, 1. Povodom XV tradicionalnog susreta građevinskih školskih centara Jugoslavije Građevinski školski centar »Leonardo Banker« Tuzla, domaćin susreta, angažovao je Muzej istočne Bosne da uveliča kulturni program susreta. Umjetničko i Etnološko odjeljenje su pripremili prigodnu izložbu pod nazivom Starinska arhitektura u djelima likovnih umjetnika i enterijer stare bosanske kuće. Izložba je otvorena 11. maja 1990. godine u Građevinskom školskom centru.

O izložbi

NAKIT U SJEVEROISTOČNOJ BOSNI OD PRAISTORIJE DO DANAS

Muzej sjeveroistočne Bosne, iz Tuzle, pripremio je još 1986. godine, i prikazao u svom gradu, izložbu »Nakit u sjeveroistočnoj Bosni od praistorije do danas«, koju je ove, 1988. godine, januara i februara, u okviru medurepubličke razmene i saradnje, videla i beogradska publika u Etnografskom muzeju u Beogradu u dvorani na Studentskom trgu broj 13. U dvadesetak vitrina, sa više od 270 predmeta izabranih iz zbirke Muzeja sjeveroistočne Bosne, uglavnom metalnog nakita, autori Veljko Milić i Salih Kulenović izložili su, hronološkim redom, karakterističan segment kulturnog nasleđa iz područja zanatsko-umetničke delatnosti. Najstariji eksponati su iz bronzanog doba, datirani u vreme od 1800. do 800. godine pre n. e. pa predmeti iz Halštata (800 — 300. godine pre n. e.), latena (od oko 300. godine pre n. e. do početka novce ere), a zatim iz vremena rimskih osvajanja i kasnijeg antičkog razdoblja. Sledi slovenski nakit iz srednjeg veka i najzad narodni nakit, predmeti kićenja seljaka i gradskog življa od kraja XVIII do polovine XX veka. Kako u zbirkama Muzeja nakit nije podjednako zastupljen za sva razdoblja, a za neka uopšte i nema eksponata, što je razumljivo, to i na izložbi neki duži ili kraći periodi nisu mogli biti prikazani. Ovaj nedostatak se nekoliko mogao izbexi pozajmicom iz muzeja u susjednim krajevima i većim muzejima. I pored, ovoga, izložba daje zaista impresivne dokaze društvenog, proizvodnog i kulturnog delanja na tlu severoistočne Bosne, a pre svega kontinuiranog korišćenja visokozanatskih i umetničkih proizvoda, u koje spada i nakit. Istovremeno pokazuje, i već, dobrim delom poznate tokove razvoja, transformacija, nastajanja i gubljenja oblika, tehničkih i tehnoloških inovacija ili stagnacija u različitim razdobljima usled složenih društvenih i kulturnih kretanja, zapravo sveukupnih istorijskih zbivanja, široko posmatrajući na Balkanskom poluostrvu i Panonskoj niziji, odnosno uže na pograničnom prostoru njihovog sučeljavanja. To, preko jednog izdvojenog dela kulturnog inventara, bar u opštim crtama, omogućava ova izložba da se spozna. To mislimo za one posetioce koji više poznaju istoriju, a za manje obavestene pruža dovoljno podataka da je severoistočna Bosna kroz istoriju često bila blizu značajnih kulturnih tokova. Simbolična uloga i značaj nakita, takode su, skoro bez poteškoća prepoznatljivi u svim epohama, jer njegovi oblici i zastupljeni motivi su odrednice sadržaja i uloge kićenja, kao društvenog položaja, uzrasta, zaštite, verske i druge opredeljenosti ili pripadnosti itd.

Srazmerno je najbrojniji, što je i razumljivo, narodni ili folklorni nakit XIX i XX veka. Uglavnom je kujundžijske izrade u poznatim tehnikama koje se primenjuju za proizvode ovog umetničkog zanata. Ista je i simbolična ornamentika i motivi koji su postali dekorativni elementi i našem vremenu, mada ne i uvek. Ovaj noviji, kujundžijski nakit, nosi mnoga obeležja, kao i u drugim krajevima, istočnjačkih uticaja posredovanih i dugotrajnom vladavinom Turaka. Medutim, ne treba zaboraviti da izrada filigranskog i u drugim tehnikama, najviše srebrnog i bronzanog nakita, ima veoma dugu tradiciju na balkanskim prostorima koja je prošla kroz mnoge promene da bi nam se sačuvali oblici kakvi su prikazani na izložbi. Tipološka i stilska obeležja su tipična i pripadaju široko rasprostranjenom nakitu u Bosni, Hercegovini, delu Crne Gore, Srbije i Kosovu, Makedoniji pa i izvan ovih oblasti. Istovremeno izložba predstavlja i krajnje severno prostriranje široke upotrebe ove vrste nakita. Zato mislim da sve ovo govori u prilog priređivanja ovakvih, monotematskih, regionalnih izložbi, jer pokazuju posetiocima znatno detaljnije pojedine vrste kulturnog nasleđa, njegov značaj i rasprostiranje. Istovremeno otvaraju vidike o povezanosti i međuzavisnosti kulture ali i razloge drugačijih tokova razvitka što doprinosi upoznavanju i razumevanju kako nasleđa tako i savremenosti.

Nikola Pantelić

Izložba »Nakit u sjeveroistočnoj Bosni od praistorije do danas« je organizovana u okviru saradnje Muzeja severoistočne Bosne u Tuzli i Etnografskog muzeja u Beogradu. Realizovali su je i katalog pripremili Mr Salih Kulenović, viši kustos i Veljko Milić kustos Muzeja severoistočne Bosne uz saradnju Nikole Panjevića, direktora muzeja u Tuzli.

Materijal koji je ovde izložen otkriven je i skupljen u onim divnim predelima koji su nam dobro poznati iz istorije i narodnih pesama. Pevao je o njima i Filip Višnjic i pesnik narodni narodnooslobodilačke borbe i naše socijalističke revolucije. Ti predeli su: slavna Majeвица, junački Birač, divno Podrinje, pitoma Semberija, plodna Posavina, zatim Ozren i Trebava, koji su uvek bili zanimljivi, kako narod lepo kaže, i vuku i hajduku. U ovim prostorima istraživači Muzeja severoistočne Bosne i priređivači ove izložbe, otkrili su i pronašli predmete čovekovog umnog i materijalnog stvaralaštva koji ovde posvedočavaju kontinuirano ljudsko življenje od daleke praistorije sve do naših dana.

Najraniji predmeti potiču iz starijeg bronzanog doba, verovatno iz početka drugog milenijuma pre nove ere. Rađeni su od raznovrsnog materijala. Ali, do nas su se očuvali oni od metala. Poznije bronzano doba zastupljeno je narukvicama, ogrlicama, privescima i drugim ukrasima. Sledi potom epoha halštata, odnosno starijeg gvođenog doba, koja podseća na Ilire. Iz, ovog vremena brojne su kopče (fibule) za odevu kao i druge vrste praktičnih i ukrasnih predmeta koje ukazuju na plemensku razudenost i lokalna obeležja odgovarajućih etničkih zajednica. Sledi za ovim epoha mlađeg gvođenog doba (Laten) od IV veka pre nove ere. Njeni nosioci su bili Kelti koji su u materijalnoj kulturi Balkanskog poluostrva toga perioda uneli mnoge nove elemente odražene u obradi i načinu korišćenja pojedinih predmeta. Iz ovog razdoblja (latensko ili mlađe gvođeno doba) pažnju privlače fino urađene naušnice, ogrlice, prstenje, pojasevi i drugo što je ondašnji čovek koristio, ne samo iz estetskih nego i iz madijsko religijskih pobuda.

Kelti su sišli relativno brzo sa istorijske pozornice. Ali, njihovo kulturno nasleđe prešlo je iz praistorije u istoriju i po oblicima doprlo gotovo sve do našeg vremena. Rimljani su premostili praistorijsku i istorijsku epohu. To je ono poznato antičko doba koje, uz bronzu, staklenu pastu, olovo i druge metale, često zaseni i iznenadi predmetima od zlata i srebra. Nije samo reč o bogatstvu, već i o jasnom raslojavanju društvene strukture.

Zajednice Seobe naroda (oko IV veka nove ere), sa svojom »pastirskom kulturom«, istina još uvek malo proučenom, ovde nisu ostavile vidnijih tragova.

Slovensko razdoblje, od IV veka naovamo, obeležavaju naušnice, prstenje, narukvice, fibule posebnog oblika i drugi ukrasi sa pretežno geometrijskim tehnikama ukrašavanja. Slovenske mase, očevidno, prihvataju i prilagodavaju antičke uzore i tehnike sopstvenim potrebama. Uz obradu plemenitih metala izrađuju istovremeno nakit od bakra i njegovih legura. Od XII veka naovamo menjaju se tehnike, ukrasi i oblici nakita.

Turska epoha od XV do XIX veka, unela je niz novina koje se takođe mogu uočiti na izloženom nakitu.

Nakit koji je izložen rađen je u različitim tehnikama. Zastupljeni su predmeti obradeni kovanjem, iskucavanjem, filigranom, granulacijom, livenjem. Raznovrsni su i ukrasi na njemu: cik cak linija, trougao, romb, krug, heksagram, krst, polumesec, grozd i drugo. Iz svega ovoga odiše jedno dugo vremensko razdoblje u kome su prastari simboli modifikovani i prenošeni kao obeležja određenih etapa društveno istorijskog razvoja. Način ukrašavanja ukazuje na materijalno stanje osobe, njenu stalešku, a često i nacionalnu pripadnost. Pred-

meti iz XIX veka svedoče o savremenoj etničkoj strukturi stanovništva: Srbima, Hrvatima i Muslimanima. Odražavaju i stariju i noviju etničku istoriju.

Pored ukrasne, predmetima su pripisivane i druge funkcije. Mnogi su nošeni kao hamajlije, što takođe svedoči o shvatanjima života i sveta u minulim epohama.

Kroz nakit i kićenje iznedreno je pred naše oči jedno vreme koje svedoči o kontinuitetu razvoja i duha i uma, materijalnim mogućnostima i društveno istorijskim prilikama kroz koje se prolazilo. U to će se posetilac i sam uveriti razgledanjem izložbe koju proglašavam otvorenom a njenim realizatorima upućujem izraze osobite zahvalnosti.

Akademik, prof. dr Petar Vlahović

IZLOŽBA »BORBENI PUT 18. HRVATSKE ISTOČNOSANSKE NOU BRIGADE«

Povodom obilježavanja 45. godišnjice formiranja 18. hrvatske istočnobosanske NOU brigade Muzej istočne Bosne je pripremio i postavio izložbu pod nazivom Borbeni put 18. hrvatske istočnobosanske NOU brigade, čiji je autor Dragān Dragić, kustos istoričar.

Uz prisustvo brojnih posjetilaca, preživjelih boraca Brigade, predstavnika društveno-političkog, kulturnog i javnog života tuzlanske regije, izložba je otvorena 10. oktobra 1988. godine u prostorijama Muzeja. Izložbu je otvorio, jedan od komandanata ove jedinice, general Slobodan Kezunović.

Na četrdesetjednom panou, kroz dokumentarnu fotografiju, faksimile dokumenata, tekstove, legende, karte, prikazan je borbeni put Brigade od njenog formiranja do konačnog oslobođenja zemlje. Značajki odabrano i eksponirano 110 dokumentarnih fotografija, 30 faksimila dokumenata (naredbe, izvještaji, izvodi iz operacijskih dnevnika), 10 tekstova, 2 karte i odgovarajuće legende čine ovu izložbu vrijednom pažnje. Početak izložbe je posvećen oslobođenju Tuzle kao ključnom događaju koji će prethoditi formiranju niza borbenih jedinica, među kojima je i 18. hrvatska istočnobosanska NOU brigada, na prostoru sjeveroistočne Bosne. Izložba dalje nudi niz zanimljivih podataka o formiranju Brigade na Husinu, 10. oktobra 1943. godine, njenom prvom komandnom i boračkom sastavu, borbenim zadacima 18. hrvatske brigade u šestoj neprijateljskoj ofanzivi, okršajima sa neprijateljskim snagama u srednjoj Bosni, Posavini, Birću, Majeveci, učešću u borbama za oslobođenje Gračanice, Modriče, Tešnja, Odžaka, Bosanskog Šamca, Gradačca, Tuzle i drugih, manjih, mjesta Brigada je vodila žestoke borbe u januarskoj akciji na neprijateljski Garnizon u Tuzli, u odbrani Tuzle od napada četničkih formacija, na sektoru Zvornika protiv 22. njemačke divizije, u operaciji za oslobođenje Sarajeva, u završnim akcijama za uništenje četničkih grupacija Draze Mihajlovića. Na borbenom putu, dugom oko 4000 kilometara, Brigada je u svim okršajima pokazala visok borbeni moral, bila kovačnica drugarstva, bratstva i jedinstva, a veliki broj njenih boraca zauvijek su ostali na branicima domovine. Brigada je dala četiri narodna heroja, odlikovana je Ordenom bratstva i jedinstva sa zlatnim vencem, Ordenom zasluge za narod sa zlatnom zvezdom, Ordenom narodnog oslobođenja. Bez nanjere da se unajni vrijednost izložbe, niti napori i stručno angažovanje na njenoj realizaciji, mora se konstatovati nedovoljan broj fotografija za pojedine periode na borbenom putu Brigade, kao i nedostatak trodimenzionalnih predmeta koji bi izložbi, zasigurno, dali više na atraktivnosti.

Autor izložbe zaslužuje sve pohvale što je uspio, i pored nedostatka navedene vrste materijala u muzejskom fondu, stručnim odabirom ključnih dokumenata, na adekvatan način, zaokružiti tematsku cjelinu.

Izložba bi trebala biti i poticaj mnogim borcima kao i članovima porodica poginulih boraca Brigade da istorijski materijal o 18. hrvatskoj brigadi koji posjeduju u privatnim zbirkama ustupe Muzeju, što bi doprinijelo da dosta toga vezano za borbeni put 18. hrvatske istočnobosanske NOU brigade, trajno, bude sačuvano.

Milka Ćosić